

SEKA'DA EĞİTİM FAALİYETLERİ 1957-1967

TURGUT SUBAŞI*

18 Nisan 1936 tarihinde kurulan Türkiye'nin ilk modern kâğıt fabrikası, kuruluşundan itibaren Kocaeli'nin gelişmesine ekonomik, eğitim ve kültürel alanda önemli katkılar sağlamıştır. 1955 yılına kadar *Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikası* adıyla hizmet veren bu kurum, bu tarihten sonra *Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi* (SEKA) adını almıştır. SEKA, Cumhuriyet'in ilk yıllarında devlete ait diğer sanayi tesislerinde olduğu gibi yalnızca üretim yapma hedefinde kalmamış, aynı zamanda Kocaeli'nde, işçi mahallesi, memur evleri, okul, sinema ve tiyatro salonları ve elli yataklı hastanesi ile şehrin modernleşmesine ve gelişmesine olduğu kadar Türk ekonomisine de büyük ölçüde katkı sağlamıştır.

Her ne kadar fabrikanın kendi personeline yönelik eğitim faaliyetlerinin ilk adımı 1 Temmuz 1938'de atılmış ise de, 3457 sayılı kanunla birlikte, 1 Ekim 1939 tarihinden itibaren tüm Sümerbank fabrikalarında olduğu gibi, İzmit *Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikası*'nda da düzenli bir şekilde hizmet içi kurslara başlanmıştır. 1941 yılına gelindiğinde daha sistemli bir yapıya dönüşen eğitim faaliyetleri hız kazanmış, hizmet içi eğitim amacıyla; Yardımcı İşçi Kursu, Namzet Çıracık Kursu, İkmal Salonu İşçi Kursu, Kalfa Kursu ve Usta Kursları da yeni eğitim müfredatına eklenmiştir.¹

MEHMET ALİ KÂĞITÇI VE SEKA KÂĞIT FABRİKASI'NIN AÇILIŞI

Dünya üzerinde kâğıt ilk defa M.S. 105 yılında Çin'de Ts'ai Lun tarafından yapılmış ve kâğıdın yapımı ile alakalı bilgiler zamanla Kore üzerinden Japonya'ya ve doğudan da İpek yolu aracılığıyla batıya kadar ulaşmıştır. Talas Savaşı'nın akabinde esir düşen Çinli kâğıt ustaları Semerkant Bölgesi'nde kâğıt üretimini sürdürmüşler ve böylece kâğıt üretimi İslâm dünyası arasında da yayılmıştır. 13. Yüzyıl içinde kâğıt üretimi İslâm coğrafyasından Avrupa'ya kadar ulaşmıştır. Fakat yine de kâğıt ya resmi yazışmalarda ya da el yazması eserlerin yazımında kullanıldığı için oldukça sınırlı şekilde üretiliyordu. Dünya üzerinde kâğıt üretiminin hızlanması ve bir ihtiyaç olarak kabul edilmesi Matbaanın kurulması ile ortaya çıkmıştır.² Matbaaların yayılması ile birlikte kâğıt üretimi hızı da artmış ve nihayetinde 19. Yüzyılda kâğıt fabrikalarının kurulmasına yönelik ilk adımlar atılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde matbaanın ve baskı yoluyla çoğaltılan kitabın faydaları hakkında ilk bilgi veren kişi Peçevî İbrahim Efendi'dir.³ Osmanlı devletinde ilk matbaa ise İbrahim

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü Öğretim Üyesi subasi@sakarya.edu.tr

1 Bu çalışmada SEKA Postası Gazetesi verileri esas alınmıştır.

2 Emre Dölen, Çin'den Kocaeli'ne Kâğıdın Öyküsü, Kocaeli 2015, s. 1.

3 1574-1649 yılları arasında yaşamış olan İbrahim Efendi Türkmen kökenli bir aileye mensuptur. Macaristan'ın Pécs şehrinde doğduğundan dolayı Peçüvî, Peçuyulu ve Peçevî lakaplarıyla tanınır. İlk defa Batı kaynaklarını kullanan Osmanlı Tarih yazarıdır. Peçevî Tarihi 1520-1639 yılları arasındaki olayları anlatır. İbrahim Efendi ve Peçevî Tarihi hakkında daha fazla bilgi için, Erika Hancz, "Peçuyulu İbrahim", Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, cilt 34, İstanbul 1995, s. 216-218; Bekir Sıtkı Baykal, Târih-i Peçevî, I-II, Ankara, 1981-1983.

Müteferrika'nın girişim ve gayretleri sonucu gerçekleşmiştir.⁴ İbrahim Müteferrika 16 Aralık 1727 tarihinde *Darü't-Tıbâati'l Amire* adı ile Osmanlı Devleti'nde matbaacılık ve basım işini başlatıp ilk Türkçe kitap yayımlayan kişi unvanına sahiptir.

Cumhuriyetin kurulduğu ilk yıllarda da Türkiye'de matbaa ve basım işleri seyrekte olsa devam etmekteydi. Kocaelin de Kâğıt Fabrikası'nın açıldığı yıllar Türkiye'de sanayinin teşvik edildiği ve bu suretle birçok ilde fabrikaların açıldığı döneme rastlamaktadır. Bu döneme kadar ülkenin kâğıt ihtiyacı daha çok ithal yoluyla temin edilmekteydi. Bu durum, Fransa'da Grenoble Üniversitesi Fransız Kâğıt Mühendisliği Okulu'ndan mezun olan genç mühendis Mehmet Ali Kâğıtçı'nın,⁵ yurda dönerek bir kâğıt fabrikası kurma fikrini gündeme getirmesine kadar aynen devam etti.⁶

Türkiye'de ilk defa yerli kâğıdı üretecek modern bir kâğıt fabrikasının kurulması fikri, Tekel Bakanlığının ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, 1930'larda gündeme gelmiş ise de böyle bir fabrikanın zarar edeceği ihtimalinden dolayı adım atılmamıştır. Ancak bu dönemde İş Bankası'nın başında bulunan Celal Bayar, Mehmet Ali Kâğıtçı ile Ankara'da yaptığı görüşmeler sonucunda böyle bir fabrikanın zarar etmeyeceğine ikna olmuş, böylece kâğıt fabrikasının kurulmasına karar verilmiştir.⁷ Bir süre sonra İktisat Bakanı olan Celal Bayar, kâğıt fabrikası projesini kurulacak olan Sümerbank'ın, yani devletin üstlenmesi fikrini gündeme getirmiştir. Nitekim Sümerbank'ın 3 Haziran 1933'te kurulmasıyla, Birinci Sanayi Planı'nda yer alan kâğıt fabrikası için çalışmalar başlamış, fabrikanın kurulacağı yer olarak; bir kâğıt fabrikası için gerekli alt yapının; kömürün, suyun ve işçinin bulunduğu, ham maddenin ve mamul maddenin en kolay nakledileceği kent olarak, Kocaeli seçilmiştir.

İzmit Sümerbank Selüloz ve Kâğıt Fabrikası'nın temeli 14 Ağustos 1934'te Başbakan İsmet İnönü tarafından atılmış, fabrikanın tesisi için kuruluş hazırlıkları, daha sonra fabrikanın müdürü olan Mehmet Ali Kâğıtçı tarafından yürütülmüştür. Toplam değeri 30 bin 400 lira olan ve 121 bin 864 metrekare arazi üzerine kurulan İzmit Kâğıt Fabrikası; kâğıt fabrikası ve mekanik hamur ünitesi olmak üzere iki ana birimden oluşturulmuştur. Daha sonra ise güç santrali, hizmet binaları, kazan dairesi ve tamirhane gibi bölümler de fabrika ek binaları olarak inşa edilmiştir.⁸

Fabrika inşaatı, çeşitli aksilikler nedeniyle 1936 Ocak ayı sonunda tamamlanabilmiş ilk deneme üretimi ise 18 Nisan 1936'da yapılmıştır. İzmit Kâğıt Fabrikası, dönemin İktisat Bakanı Celal Bayar tarafından 6 Kasım 1936'da, Ankara ve İstanbul'dan gelen "iki uzun tren dolusu"

4 Erhan Afyoncu, "İbrâhim Müteferrika", Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 21, İstanbul 1995, s. 324-327.

5 1899 İstanbul, Heybeliada doğumlu olan Kâğıtçı, 1922'de İstanbul Darülfünunu Fen Fakültesi'nden mezun olmuş ve uzun bir müddet Kimya Enstitüsü'nde asistanlık yapmıştır. 1925 yılına gelinceye kadar, asistanlığının yanı sıra Heybeliada Bahriye Mektebi'nde kimya öğretmenliği de yapmıştır. 1925 yılında selüloz ve kâğıt sanayisi üzerine araştırmalar yapmak üzere yurtdışına gitmiş ve Fransa'da Grenoble Üniversitesi Fransız Kâğıt Mühendisliği Okulu'nu başarıyla tamamlamıştır. 1927'de Türkiye'ye dönmüş ve 7 yıl boyunca ülkemizde modern bir kâğıt sanayinin kurulması için çaba sarf etmiştir. 14 Ağustos 1934 tarihinde temeli atılan fabrikanın kurucu müdürü, kâğıt mühendisi ve kimyageri olarak görev yapmıştır. 6 Kasım 1936'da ikinci kâğıt fabrikasının kuruluşunda da önemli rol oynamıştır. 1941'e kadar İzmit Selüloz Sanayi Müessesesi'nde çalışan Mehmet Ali Kâğıtçı, 1942'de İstanbul Belediye Kimya hanesi Müdürlüğü'ne atanmış, aynı zamanda İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesi'nde kâğıtçılık dersleri vermiştir. 1964'te emekli olan Mehmet Ali Kâğıtçı, 1 Ekim 1982 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Ayrıntılı Bilgi İçin, Mehmet Sarıoğlu, "Mehmet Ali Kâğıtçı ve SEKA'nın Kocaeli'ne Katkıları", Gazi Akçakoca Sempozyumu Bildiri Kitabı, cilt 3, Kocaeli 2015, s. 1459-1467; Mehmet Sarıoğlu, Bir Cumhuriyet Aydını; Mehmet Ali Kâğıtçı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2008, s. 17-18.

6 Baki Kara, Türk Kâğıt Sanayinin Öncüsü-Mehmet Ali Kâğıtçı, İstanbul, 2004, s. 87.

7 Sarıoğlu, "Mehmet Ali Kâğıtçı ve SEKA'nın Kocaeli'ne Katkıları", s. 1459.

8 Sarıoğlu, "Mehmet Ali Kâğıtçı ve SEKA'nın Kocaeli'ne Katkıları", s. 1459.

davetlinin katılımıyla törenle açılmıştır. Aynı gün "II. Kâğıt Fabrikasının temeli de atılmıştır. Fabrika biri yazı ve baskı kâğıdı ve diğeri karton üretebilen iki kâğıt makinasından oluşmaktaydı ve yıllık üretimi 11.000 tondur. Fabrikanın ithal selülozdan kâğıt üretmesi ve yaklaşan savaş nedeniyle selülozun yoğun olarak patlayıcı madde üretiminde kullanılması fiyatları yükselttiğinden üretimin maliyeti giderek artmıştır. Üretilen ilk kâğıtlarda kullanılan filigranların tasarımı Mehmed Ali Kâğıtçı tarafından yapılmıştır. Temeli 6 Kasım 1936'da atılmış olan "II. Kâğıt Fabrikasının inşaatı ve makinaların montajı 25 Nisan 1940'da tamamlanmış olmakla birlikte, üretime 1944'de başlanabilmiş ve 24 Temmuz 1944'de İktisat Vekili Fuat Sirmen tarafından açılışı yapılmıştır. Bu fabrikada biri yılda 11.000 ton gazete ve baskı kâğıdı ve diğeri de yılda 1.000 ton sigara kâğıdı üretimi yapan iki makine sayesinde Fabrika Türkiye'nin kâğıt gereksiniminin % 55'ini karşılar duruma gelmiştir.⁹

Kurumu yeniden düzenleyen ve 21 Haziran 1955 tarihinde yürürlüğe giren "Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi Kanunu" ile SEKA kurulmuştur. Kurum 1950'li yıllarda İzmit'te kurulan yeni kâğıt fabrikaları ile genişlemesini sürdürmüştür. Üçüncü Kâğıt Fabrikası'nın temeli 1 Eylül 1950'de atılmış ve fabrika 21 Nisan 1954'de işletmeye açılmıştır.

Dördüncü Kâğıt Fabrikası'nın temeli ise 6 Temmuz 1957'de atılmış ve fabrika 8 Kasım 1961'den itibaren hizmet vermeye başlamıştır. Beşinci Kâğıt Fabrikasında da 30 Nisan 1960'da deneme üretimine başlanmış, böylece beş fabrika toplam da 10 kâğıt makinesi ile üretim yapan bir tesis haline gelmiştir.¹⁰

SEKA EĞİTİM KURSU VE ÇIRAKLIK OKULU

SEKA'nın kuruluşu ile birlikte burada çalışan işçilere eğitim verme ve daha kaliteli elemanlar yetiştirerek, iş potansiyelini arttırma konusu gündeme gelmiştir. Fabrikada kurs biçiminde ilk eğitim 1 Temmuz 1938'de başlamıştır. 3457 sayılı kanuna göre 1 Ekim 1939 tarihinden itibaren tüm Sümerbank fabrikalarında düzenli kurslar açılması kararlaştırılmıştır. Bu karar gereği İzmit Kâğıt Fabrikası'nda da hizmet içi kurslara yer verilmiştir. Bu kursların içeriği Son Posta gazetesinde şu şekilde açıklanmaktadır:¹¹ "*Kurs memleketimizde yepyeni bir sanayi şubesi olan kâğıtçılık hakkında ameli ve nazari malumatı ihtiva eden kısım kısım şubelere ayrıldığı gibi Türkçe, tarih, hesap, hendese (geometri) vesaire malumatı da ihtiva etmektedir. Fabrika bu suretle kendine lazım olan elemanları yetiştirmekte ve onları bir meslek sahibi etmektedir.*" 1941 yılına gelindiğinde daha sistemli bir yapıya dönüşen eğitim faaliyetleri hız kazanmış, hizmet içi eğitim adı ile Yardımcı İşçi Kursu, Namzet Çıracık Kursu, İkmal Salonu İşçi Kursu, Kalfa Kursu ve Usta Kursları da yeni eğitim müfredatına eklenmiştir.¹² 1941-1942 dönemi kurslarından Yardımcı İşçi, Atölye Çıracıkları, Kâğıt Kesme, Selüloz, Usta, Konferanslar ve Almanca başlıklı kursları bitirenlerin sayısı 132 olmuştur.¹³

SEKA'da eğitim ve uygulama faaliyetlerinin daha düzenli ve etkin bir biçimde yürütülmesi amacıyla 4 Eylül 1944 tarihinde "Selüloz Sanayi Müessesesi Çıracık Okulu" açılmıştır. Çıracık Okulunun kuruluş gayesi ve hedefleri SEKA Postası Gazetesi'nde şu şekilde ifade edilmiştir:

9 Dölen, Çin'den Kocaeli'ne Kâğıdın Öyküsü, s. 90.

10 Dölen, Çin'den Kocaeli'ne Kâğıdın Öyküsü, s. 95.

11 Son Posta, 23 Aralık 1939.

12 Uygur Kocabaşoğlu, SEKA Tarihi, SEKA Genel Müdürlüğü Yayınları, İzmit, 1994, s. 169.

13 Çelik, SEKA'nın Eğitim ve Kültür Faaliyetlerine İlişkin, s. 2120.

"Garp endüstrisinin bugünkü çalışma ve gelişme durumu Mühendis ve Teknik zihniyetten daha çok her fabrikanın bir sanat okulu kurarak çırak eğitimine kıymet vermesiyle meydana gelmiştir. Fabrika dediğimiz zaman her şeyden evvel fabrikaya bağlı, fabrika imalatını hakkıyla benimsemiş kalifiye işçi yetiştirilmesi hatıra gelir. Garp sanayii bu işçileri gelişi güzel hariçten temin etmez. Eleman ihtiyacını, kendi bünyesinde yetişen kalifiye işçilerle, ilkokuldan alarak yetiştirdiği çıraklarla karşılar. Hemen hemen Almanya'da her fabrikanın bir çırak yetiştirme teşkilatı vardır. Bunlar teori ve ameli teknik dersleri eski ustalardan ve Mühendislerden alırlar. Peyderpey fabrikaya alıştırılır, ücretleri, bakımları, eğitimleri ve gezintileri fabrikaca temin edilir. Çıraklık devresini ikmal etmiş bir çırak artık mesleği hakkında tam bir bilgiye sahip teknik resimlerden, ölçmelerden anlar, fabrikada imalatı eksiksiz yapacak bir işçi sayılır. Bizce bu hususa hiçbir fabrikada yer verilmez. Kalifiye işçilerimizi senelerce sanat okullarında mahdut teori çok cüz'î ve umumi mahiyette pratik bilgiyle temin ederiz. Bunlar okulu bitirdikten sonra işçi olarak değil, daha çok usta olarak çalışmak için fabrikalarda iş ararlar. Hâlbuki edindikleri bilgi herhangi bir fabrikada kalifiye işçiliğe de kâfi değildir. Bunlar girdikleri fabrikalarda ancak iki üç sene geçtikten sonra randıman verebilecek durumdadırlar. Garp Endüstrisi'nde çırak yetiştirme işi, bir anane halini almıştır. Fabrika'nın istikbali bu çırakların eğitimi ve fabrika tezgâhlarına yerleşmeleriyle kaim telâkki edilir. Yetiştirilen bu çırakların aile yuvasına olduğu gibi fabrikaya bağlılıklarına da son derece önem verilir. Bizde ise fabrikalar daima işçisini hariçten temine çalışır. Bunlar gayet basit olarak işe başlatılır, bilgisi kâfi görülürse istihdam edilir, değilse muayyen bir tecrübe devresinden sonra işine son verilir. Hâlbuki garp çırak usulünde tecrübe devresi dört-beş sene sürer. Bu zaman içinde çırağın hangi branşta istidadı ve başarısı olduğu tespit edilerek tam randıman ve başarı göstereceği bir mesleğe yerleştirilmesi sağlanır.

"Artık imalat tezgâhının başına geçen çırak, tam manasıyla bir işçi ahlakı, iş eğitimi mükemmel, fabrikaya bağlı önemli bir işçi, eleman demektir. Almanya'da 1000 işçisi olan bir fabrikanın asgari 50 kişilik bir çırak teşkilatı ve kadrosu vardır. Bizim bu önemli usulü ilkin bir kanunla mecburi tutmamız icab eder. Yoksa mecburiyet ve bu hususta bir talimatname olmadan fabrikalar kendileri için bu çok önemli olan usule yanaşmazlar. Fabrika demek, teknik teşkilatı, hammadde ve maliyet unsurlarını kullanarak teknik bürolarıyla, Mühendisleriyle imalat yapan bir endüstri müessesesi demek olduğuna göre her şeyden evvel imalatı bu sistem ve şartlara bağlamak, köşe bucaklardaki derme-çatma imalathaneleri yasak etmek zarureti vardır. Basit tamir işlerinden gayri bütün seri imalatı teknik esaslara malik fabrikalara inhisar ettirmek, bu fabrikalarda mecburi dört seneli devre için zaruridir. Mühendislere fabrikaların vazife vermeleri mecburiyeti dört seneli devre için çırak teşkilatı kurmak çok mühim ve sanayiimizin müsbet bir şekilde gelişmesi için zaruridir. Mühendislere fabrikaların vazife vermeleri mecburiyeti ne kadar önemli ise %10 nispetinde çırak teşkilatı kurmaları mecburiyeti de o kadar hayatidir. Ancak bundan sonra teknik okulların araştırma enstitülerinin tekniğin ve endüstrinin varlığımız için önemi anlaşılır ve bu alanda muasır Milletler seviyesine yöneldiğimizi anlayabiliriz."¹⁴

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere, SEKA'nın ihtiyacı olan teknik personel, ustabaşısı, usta, kısacası nitelikli insan yetiştirmenin önemine inanıldığı için bu amaçla Çırak Okulu açılmasına karar verilmiştir. Bu okula, işletmenin belirlediği kıstaslara göre hazırlanan ve uygulanan bir program çerçevesinde ilkokul mezunları arasından sınav ile öğrenciler alınarak, belirlenen müfredat çerçevesinde eğitim verilmekteydi. 1951 de Çırak Okulu'nda eğitim faaliyetleri durdurulmuş ancak, eğitim ihtiyacının tekrar belirmesi üzere 1960-1961 öğrenim yılında 3 sınıf olarak eğitim faaliyetlerine devam edilmiştir.¹⁵

14 SEKA Postası, 15 Ekim 1961

15 Çelik, SEKA'nın Eğitim ve Kültür Faaliyetlerine İlişkin, s. 2120.

SEKA bünyesinde açılan Çırac Okulu gösterdiği başarı sonucu, 1960'lı yıllarda adını çevre illere de duyurmayı başarmıştır. Öyle ki Çırac Okulu'nun Matbaacılık Şubesi'ni İstanbul Sanat Enstitüsü Matbaacılık Şubesi öğrencilerinden 37 kişilik bir heyet ziyaret etmiş, fabrika ve tesisleri gezerek burada verilen dersler ile ilgili gözlemlerde bulunmuşlardır.¹⁶ Ayrıca İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Profesörlerinden Ali Şakir Ağanoğlu başkanlığında, biri Amerikalı olmak üzere iki Profesör, bir asistan ve 40 kurs mensubundan oluşan heyet SEKA İşletmesi'ni ziyaret ederek burada verilen mesleki eğitimlerin nasıl yapıldığını incelemişlerdir.¹⁷ SEKA İşletmesine bir ziyarette İzmit Akşam Tekniker Okulundan yapılmıştır. Mekanik Atölye Şefi İbrahim Ulukaya ve kırk kişilik öğrenci grubu, SEKA İşletmesi'nin Mekanik Atölyesi'nde ki derslerin uygulamasını yerinde görmek için bu atölyeyi ziyaret etmişlerdir.¹⁸ Yine İzmit Sanat Erkek Lisesi, Mekanik Öğretmeni Rıza Göktegezer, Elektrik Öğretmeni Cemal Kaarabacak ve Erdoğan Ağırbaşla birlikte 26 kişilik bir heyet de SEKA İşletmesini ziyaret ederek Mekanik Elektrik Meslek Teknolojisi ve Elektrik Teknik dersleri ile ilgili incelemelerde bulunmuşlardır.¹⁹

Diğer taraftan 1957 yılında İşçi Eğitim Seminerleri kapsamında kurs hizmetleri verilmiş ve seminere SEKA'da çalışan 62 işçi katılmıştır. SEKA Postası Gazetesindeki bilgilere göre; işçiler bu seminerlere çalışma saatleri dışında, günde iki saat katılmaktaydılar. Konuya ilişkin Çalışma Vekâleti Araştırma Kurulu üyesi Celâl Dinçer SEKA Postası gazetesine şu beyanatı vermiştir:²⁰

"Türkiye'de şimdiye kadar 27 seminer açıldı. Bunlarla işçilere kendilerinin bilmeğe muhtaç oldukları hususlar öğretilmektedir. Böylece aralarından yetişecek olan işçi sendikaları müstakbel sevk ve idarecilerinin gelişmesi sağlanmaktadır. İş gücünün verimli olması, işçi, işveren münasebetlerinin düzgün ve ahenkli devam ve cereyan etmesi, büyük bir hızla kalkınmakta olan Türkiye'nin "İş" saatinden ve "İş gücünden" asla kaybetmeksizin başarı sağlanması bu tedrisatta ön planda tutulmaktadır. İşçilerimizin teşkilatlı bir varlık olarak gelişmesi bu gayeyi temin edecektir. 1,5 ay sürecek olan bu kurslara burada günde iki saat müddetle iş saatlerinden sonra 62 işçi devam etmektedir".²¹

1963 yılına gelindiğinde SEKA'da eğitim faaliyetlerinin daha yoğun bir şekilde devam ettiği dikkat çekmektedir. 30 Temmuz 1963 tarihinde SEKA Çırac Kursu'na öğrenci alımı ile ilgili bir bildiri yayınlanmış ve bu bildiriye göre alınacak kişilerin şu şartlara sahip olmaları istenmiştir:

16 SEKA Postası, 1 Nisan 1960

17 SEKA Postası 15 Şubat 1960

18 SEKA Postası 15 Şubat 1960

19 SEKA Postası, 15 Şubat 1960

20 SEKA Postası, 1 Haziran 1957.

21 SEKA Postası, 1 Haziran 1957

- En az ilkokul mezunu olmak
- Belgeli olmamak
- 16 Ağustos'ta yapılacak test imtihanından başarılı olmak
- 16 yaşından büyük olmamak
- Sağlık muayenesinden geçerek işçiliğe dair elverişli bir rapora sahip olmak²²

1963 yılı SEKA'da eğitim faaliyetleriyle ilgili en önemli gelişmelerden biri de SEKA'da bir Çıraklık Eğitim Komitesi'nin kurulması ve Çıraklık Eğitim Standartlarının imzalanması olmuştur. Bu konu SEKA Postası Gazetesi'nde şu ifadelerle yer almıştır: "*Endüstriye eğitim çağında gireceklere rehber olmak üzere SEKA'da Eğitim Standartları tespit ve tayin edilmiş, işveren adına Genel Müdür ve Sendika adına Selülöz İşçileri Sendikası Başkanı'nın imzalarıyla 18 Eylül 1963 gününden itibaren yürürlüğe girmiştir.*"²³ SEKA'nın Çıraklık Eğitim Standartları, İş ve İşçi Bulma Kurumu ile Milletlerarası Kalkınma Teşkilatı'nın işbirliği ile hazırlanmıştır.

Çıraklık ve Eğitim Standartları, SEKA Kâğıt Endüstrisindeki muhtelif iş kollarına çırak ve stajyer işçi seçimini teşvik etmek, İşletmenin çeşitli kısımlarda çalışan 16-25 yaşları arasındakiler için, işin özelliği ve mahiyetine göre usta muavini ve usta yetiştirmek gayesiyle Çıraklık Eğitim Kursları açmak şeklinde belirlenmiştir. Bu amaçla da bir eğitim komitesi kurulmuştur. Bu gelişmelerden sonra SEKA'dan 8 teknik eleman, yedi haftalık araştırma ve inceleme amacıyla Amerika Birleşik Devletlerine gitmiştir.²⁴ Amerika'ya giden SEKA Mensupları ise şunlardır: Yüksek Mühendis Kaya Karadeniz, Yüksek Mühendis Kazım Bülbül, Doğan Sığındı, Mühendis, Hüsamettin İzmitlioğlu, İktisat Uzmanı Lütfü Okutan, Tekniker Cevat Sezgin, Hüseyin Soy-türk, Necdet Çalışkur.

15 Ocak 1964 yılında SEKA Çırak Okulu ilk mezunlarını vermiştir. Mezunlara diplomaları yemekhanede yapılan törenle verilmiştir. Törene öğrenciler, öğretmenler, öğrenci yakınları katılmıştır. Genel Müdür adına Plan Organizasyon Müdürü Halil Öngen bir konuşma yapmış ve konuşmasında özetle şunları belirtmiştir: "... İşletme, siz öğrencilere bütün imkânları vermekte, her şeyinizle yakından ilgilenmektedir. Sizlerden beklediğimiz iyi çalışmanız, iyi öğrenmeniz, mükemmel birer eleman, iyi insan olarak yetişmenizdir. Bu yolda başarı kazanacağınıza inanıyoruz ve buna eminiz. *SEKA Çırak Kursunu bitiren elemanlarımızın istikbalini garanti etmiştir...* Şuna inanıyorum ki, yeni atıldığınız çalışma hayatında da kursta öğrendiklerinizin verimini göreceksiniz, sizler de bundan önceki kurs ağabeyleriniz gibi muvaffak olacaksınız." Halil Öngen den sonra söz alan kursun ilk öğretmeni Sefa Baytın ise: "... Çırak Kursu bu müesseseye teknik eleman yetiştirmekle kalmamış, sosyal imkânlar bakımından da faydalı olmuştur. Cumartesi günleri yapılan bayrak çekme töreni, SEKA Bاندosu'nun kuruluşu, 10 Kasım günü yapılan Atatürk ihtifali, Çırak Kursu'nun ön ayak olması ile teessüs etmiştir. Mezunlarımızdan bir bölümü imtihan vererek daha yüksekokullara geçtiler ve meslek hayatlarında başarılar kazandılar..."²⁵

SEKA da bu kursların yanı sıra 1961-1962 öğretim yılında birde Okuma yazma kursu açılmıştır. SEKA'da açılan okuma-yazma kurslarına 271 işçi devam etmiş, kurstan büyük faydalar sağlamışlardır. Bütün SEKA Mensuplarını okur-yazar yapmak amacıyla açılan ve her yıl tekrarlanacağı ifade edilen bu kurslarda, okuma yazma bilmeyen işçilere okuma-yazma öğretilerek,

22 SEKA Postası, 1 Ağustos 1963

23 SEKA Postası, 1 Ekim 1963

24 SEKA Postası, 1 Kasım 1963

25 SEKA Postası, 15 Ocak 1964

onlarında eğitim ve kültür düzeylerinin yükseltilmesi hedeflenmiştir. 1961-1962 öğretim yılı içinde kursa devam etmiş olan kursiyerlerden, sınava katılan 271 personelden 229 tanesi başarı sağlamıştır.²⁶

1965-1966 yılında da SEKA da eğitim faaliyetleri aynı hızıyla devam etmiştir. Öncelikle işletmede çalışanlardan okuma yazma bilmeyenler tespit edilmiştir. Buna göre SEKA Kâğıt fabrikalarında 30 erkek, 12 kadın, Selüloz fabrikalarında 43 erkek, Enerji Müdürlüğünde 18 erkek, Genel Sekreterlik ünitelerinde 26 erkek, 9 kadın, İnşaat Müdürlüğünde 6 erkek, Nakliyat Müdürlüğünde 49 erkek olmak üzere 193 SEKA mensubunun okuma-yazma bilmediği tespit edilmiştir. SEKA Genel Müdürlüğü'nün emri ile tespit edilen kişiler bu kurslara yönlendirilerek okuma-yazma öğrenmeleri teşvik edilmiştir.²⁷ 1966 yılında Çırak Kursu mezunlarının SEKA da daha yararlı olabilmeleri için bu kursun yönetmeliği ve ders müfredatı geliştirilerek yeniden hazırlanmıştır.²⁸

SEKA MESLEK KURSLARI

1957 yılının Mayıs ayının ikinci yarısında SEKA bünyesinde *Tesellüm Memurları* için bir kurs açıldığı ve bir haftalık bu kursa 12 tesellüm memuru katılmıştır.²⁹ Devlet Orman İşletmelerinden alınan selülozluk odunların daha iyi işletilmesi, bu odunların daha isabetle seçimi ve gerekli muamelenin hızla yürütülmesi için vasıflı memurların yetiştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Orman Müşavirliğinde açılan kursta Kenan Ergürebüz, Basri Ferah ve Şükrü Görür *teknik ve nazari* dersler vermişlerdir. Kurs kapsamındaki derslerin içeriği, sipariş protokolleri, şartnameler, mukavelenameler, tesellüm talimatında yazılı teknik ve hususi şartların *nazari* ve *ameli* eğitimi olarak gösterilmiştir.³⁰ Kursu başarı ile bitiren memurlar Bolu, Trabzon büroları ile merkez depolarında istihdam edilmiştir.³¹

1958 yılına gelindiğinde Maarif Vekili Celal Yardımcı, 17 Mayıs Cumartesi günü İzmit'e gelmiş ve bir sonraki eğitim yılında Motorculuk ve Elektrikçilik üzerine bir Akşam Sanat Okulu açılacağını ve ileride Kâğıtçılık Şubesi'nin de ekleneceği, bu okula 200 öğrenci alınacağını ifade etmiştir.³² 1 Ekim 1958 tarihli SEKA Postası'na göre, Maarif Vekâleti temsilcilerinin de katıldığı toplantıda, ekonomi ve endüstri alanında ülkedeki kalkınma hamlelerinin gerektirdiği her türlü teknik personel yanında, teknikere de büyük ihtiyaç duyulduğu ifade edilerek, Akşam Tekniker Okulu'nun Erkek Sanat Lisesi'ne bağlı bir bölüm olarak açılmasına karar verilmiştir.³³ Ayrıca bu toplantıda söz konusu okulun statü tasarısı SEKA İşletmesi Plan ve Organizasyon Müdürlüğü ve Maarif Vekâleti temsilcileri tarafından belirlenerek, Maarif Vekâleti temsilcileri ve SEKA İşletmesi idare heyeti tarafından onaylanmıştır.

Tasdik edilen bu tasarıya göre SEKA, İşletmesi'ne düşen yıllık 50.000 liralık yardım tahsisatı, gerekli malzeme ve öğretici eleman desteği vermeyi taahhüt etmiştir. Akşam Tekniker Okulu'nun ihtiva ettiği Makine ve Elektrik şubelerinin programları Maarif Vekâleti tarafından

26 SEKA Postası, 15 Eylül 1962

27 SEKA Postası, 1 Mayıs 1965

28 SEKA Postası, 15 Ağustos 1966

29 SEKA Postası, 1 Haziran 1957

30 SEKA Postası, 1 Haziran 1957

31 SEKA Postası, 1 Haziran 1957

32 SEKA Postası, 1 Haziran 1958

33 SEKA Postası, 1 Ekim 1958

daha önceden tespit edildiği için SEKA İşletmesi bu konuyla ilgilenmemiş, yalnızca kâğıtçılık kısmının ders programlarını ve ders müfredatlarını belirleyerek Maarif Vekâleti Talim Terbiye Heyeti'nin onayına sunmuştur.³⁴ Bunun üzerine Maarif Vekâleti SEKA İşletmesi'nden dersleri yürütmek için öğretici elemanların temini hususunda SEKA Kurumu bünyesindeki mühendisler ile istişare ederek, içlerinden uygun görülenleri bir liste halinde on beş gün içinde Maarif Vekâletine göndermesini istemiştir. İzmit Erkek Sanat Enstitüsüne bağlı kâğıtçılık şubesinde öğretmenlik yapmak için SEKA'da söz konusu bölümde en az bir yıl çalışmış Lise mezunları ile Sanat Enstitüsü mezunları alınacaktır. Müracaat adedi ihtiyaçtan fazla olursa öğrenciler bazı derslerden giriş sınavına tabi tutulacaklardır.³⁵

Okul yönetimi, *Akşam Tekniker Okulu Planlama Kurulu* ve *Akşam Tekniker Okulu Müdürlüğü* olmak üzere iki kısımdan oluşmaktaydı. Planlama Kurulu; Vekâlet Mesleki Teknik ve Öğretim Müsteşarlığından iki, SEKA İşletme Umum Müdürlüğünden seçilecek iki elemandan teşekkül etmekteydi. Okul Müdürü, Kurulun raportörlüğü görevini yürütmekteydi. Kurulun görevleri ise şu şekilde belirlenmiştir: Okul faaliyetlerinde esas olacak "kaide ve prensipleri mevcut yönetmeliğe göre faaliyet konularını ve ihtiyaçlarını her yıl için tayin, tebdil, tenkis veya tezyit etmek." Okul müdürlüğünün görevleri ise, yıl içerisinde ele alacağı problemleri ve lüzumu halinde açılacak kursları ve "sarf bütçesini tetkik ve tasvip etmek" olarak belirlenmiştir.³⁶ Ayrıca okulun öğretmenler kulunun teklif edeceği hususlar hakkında karar almak ve hazırlayacağı talimatnameleri tasdik etmek, tavsiyeleri incelemek ve bir karara bağlamak ta okul müdürlüğünün görevleri arasında yer almaktadır. Akşam Tekniker Okulu mezunlarına Maarif Vekâletince, Türkiye'nin her tarafında geçerli olacak "Tekniker" diploması verilmekteydi. Ayrıca bu okul mezunlarına SEKA işletmesinin çeşitli bölümlerinde ihtiyaç duyuldukça görev verileceği de taahhüt edilmiştir.

Maarif Vekâleti ve SEKA'nin birlikte organize ettiği ve yönettiği Akşam Tekniker Okulu haricinde SEKA İşletmesi bünyesinde Mesleki Yetiştirme kurslarına bağlı olarak *Bilgi İşçi Kursları* da düzenlenmiştir. On ay süren *Bilgi İşçi Kursu*'na SEKA işçileri tarafından yoğun ilgi gösterilmiş olup, 116 kişi kursa katılmıştır.³⁷ SEKA İşletmesinin Kurs yönetmeliğine göre, *Bilgi İşçi Kursu*'na katılan işçiler arasından 16 yaş ile 46 yaş aralığındaki işçilerin kursa devamları mecburi tutulmuş, diğer yaş aralığındaki işçilerin devam zorunluluğu kendi tercihlerine bırakılmıştır. *Bilgi İşçi Kurslarında*; Türkçe, Yurt ve Sağlık Bilgisi, Aritmetik, Geometri, Umumî ve Mesleki Teknoloji ve Mesleki Resim gibi dersler verilmiş, kursta başarılı olanlar ise çeşitli şekillerde ödüllendirilmiştir. Kursta 80 saat mesleki teknoloji, 40 saat mesleki resim, 40 saat aritmetik geometri, 33 saat Türkçe ve Yurt Bilgisi, 7 saat Sağlık Bilgisi dersi verilmiştir.³⁸ Kursu tamamlayanlar bir sınava tabi tutulduktan sonra, birinciye 100, ikinciye 75, üçüncüye ise 50 lira ile ödüllendirilirken, diğer katılımcılara ise bir aylık ücretleri tutarında para ödülü verilmiştir. Bununla birlikte mezunlar yeni unvan ve terfi almışlardır.³⁹ 1960 yılı Bilgi İşçi Kurslarında verilen ders adları ve haftalık ders saatleri ise şöyledir:

34 SEKA Postası, 1 Ekim 1958

35 SEKA Postası, 1 Ekim 1958

36 SEKA Postası, 1 Ekim 1958

37 SEKA Postası, 15 Mart 1960

38 SEKA Postası, 15 Mart 1960

39 SEKA Postası, 15 Mart 1960

1960 YILI BİLGİ İŞÇİ KURSLARINDA VERİLEN DERSLER VE SAATLERİ⁴⁰

Dersin Adı	Haftalık Ders Saati
Türkçe	33
Yurt ve Sağlık Bilgisi	7
Aritmetik	40
Geometri	40
Umumi ve Mesleki Teknoloji	80
Mesleki Resim	40

Tablodan da anlaşılacağı üzere kursiyerlerin mesleki anlamdaki iş kabiliyetlerini arttırmak amacıyla *Bilgi İşçi Kursunda* en fazla işlenen ders Umumi ve Mesleki Teknoloji dersidir. Kursu katılan işçilerin analitik düşünebilme kabiliyetlerinin de artırılması için Aritmetik ve Geometri gibi derslere de yer verilmiştir. Bunun yanı sıra Mesleki Teknoloji dersine teknik anlamda destek sağlaması amacıyla bir de Mesleki Resim dersine yer verilmiştir. Bunların yanı sıra kursiyerlere genel kültür bilgilerini ihtiva eden Yurt ve Sağlık Bilgisi ve Türkçe dersleri de okutulmuştur. *Bilgi İşçi Kursu'*nda kursiyerler haftada toplam 240 saat ders almışlardır.

Bilgi İşçi Kursları 1963 yılında da devam etmiş, 1963 yılında *Bilgi İşçi Kursuna* devam eden 101 işçi sınavları, İş ve İşçi Bulma Kurumu ile Milli Eğitim Müdürlükleri temsilcileri nezaretinde yapılmış, sınava giren 75 işçiden 72 si başarı göstermiş ve "Kurs Bitirme Belgesi" almaya hak kazanmışlardır.⁴¹

SEKA LİSAN KURSLARI

Mesleki eğitimlerin yanı sıra SEKA, çalışanlarına yabancı dil eğitimi imkânı da sunmuş ve 7 Ocak 1958 tarihinden itibaren SEKA'da İngilizce kursları başlatmıştır.⁴² SEKA Postası'nda yer alan bilgilere göre dil kursu, çalışanların oldukça ilgisini çekmiş, daha ilk günden 100 işçi kayıt yaptırmıştır. Salı ve Perşembe günleri 17.15 ile 18.30 arasındaki yapılan derslere 215 memur ve işçi katılmıştır. Dersler SEKA sinema salonunda, SEKA İşletmesinin Raportörü Mithat Çetecioğlu tarafından verilmiştir.⁴³ Yoğun ilgi ile karşılanan yabancı dil eğitimi, 1 Haziran 1958 tarihinde ilk "kur" tamamlanmış ve bir sonraki "kur"un ise sonbaharda açılacağı duyurulmuştur.⁴⁴

1963 yılında ise Amerika Barış Gönüllüleri teşkilatı tarafından İzmit'e gönderilmiş bulunan Mr. Lyle Brorj ile varılan mutabakat üzerine SEKA'da çalışan personelden düşük seviyede İngilizce bilenlerin yabancı dillerini geliştirebilmeleri için haftada üç saatlik bir kurs açılması kararlaştırılmıştır.⁴⁵ Bunun üzerine düşük seviyede İngilizce bilenler ile hiç İngilizce bilmeyenler için 35'er kişilik iki ayrı kurs açılarak, toplamda bu kurslara da 70 kişi kayıt yaptırmıştır. Düşük seviyede İngilizce bilenlere Amerikalı öğretmen Lyle Brorj ders verirken, hiç İngilizce bilmeyenlere ise SEKA işletme müdürlerinden Yusuf Özyazıcı ders vermiştir. Bunun yanı sıra SEKA'da

40 SEKA Postası, 15 Mart 1960

41 SEKA Postası, 1 Aralık 1963

42 SEKA Postası, 15 Ocak 1958

43 SEKA Postası, 15 Ocak 1958.

44 SEKA Postası, 1 Haziran 1958

45 SEKA Postası, 15 Ekim 1963

bir de Almanca kursunun açılması kararlaştırılmış, Almanca lisan kurslarına da 35'er kişilik iki grup halinde toplam 70 kişi katılmıştır. Ayrıca Kâğıt iş Sendikası üyelerine Çıraklık Kursu binasında Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleri 2 şer saat olmak üzere, 3 Ağustos 1964 tarihinde de 25 kişi Almanca ve 25 kişi İngilizce kursuna olmak üzere toplam 50 kişi kayıt olmuştur.⁴⁶

3 Kasım 1964 yılında da İngilizce ve Almanca lisanlarında 35'er kişilik kontenjanı olan bir lisan kursu daha açılmıştır. Kurs hiç bilmeyenler ve az bilenler diye iki şubeye ayrılmıştır. İngilizce kurslarında, SEKA işletme müdürlerinden Yusuf Özyazıcı ve Kemal Täge ders verirken, Almanca dersleri ise Adil Haznedar ile Akim Uzun tarafından verilmiştir.⁴⁷ 1958-1964 yılları arasında açılan lisans kurslarının ders saatleri, katılan kişi sayıları ve kursu veren öğretmenler aşağıdaki tablo da gösterilmiştir:

1958-1964 YILLARI ARASINDA SEKA'DA LİSAN KURLARI

Yıl	Dil	Haftalık Ders Saati	Kişi sayısı	Kursu Veren Kişi
1958	İngilizce	2.30	215	Mithat Çetecioglu
1963	İngilizce (Az Bilenler)	3	35	Mr. Lyle Brorj
1963	İngilizce (Hiç Bilmeyenler)	3	35	Yusuf Özyazıcı
1963	Almanca (Az Bilenler)	3	35	Adil Haznedar
1963	Almanca (Hiç Bilmeyenler)	3	35	Akim Uzun
1964	İngilizce (Yaz Dönemi)	6	25	Kemal Täge
1964	Almanca (Yaz Dönemi)	6	25	Akim Uzun
1964	İngilizce (Az Bilenler)	3	35	Yusuf Özyazıcı
1964	İngilizce (Hiç Bilmeyenler)	3	35	Kemal Täge
1964	Almanca (Az Bilenler)	3	35	Adil Haznedar
1964	Almanca (Hiç Bilmeyenler)	3	35	Akim Uzun

Tabloda görüldüğü gibi, SEKA'da 1958 yılından itibaren lisan kurslarına yönelik eğitim faaliyetleri başladığını, zaman zaman sekteye uğramışsa da, belli dönem ve aralıklarda devam ettirmeye çalışıldığı görülmektedir. SEKA'da lisan kursları az bilenler ve hiç bilmeyenler diye iki sınıfa ayrılmıştır. Haftalık ders sayısı ve katılımcı sayısı dönem içinde bir değişiklik göstermemişse de, 1964 yılı yaz ayında açılan lisan kursunda haftalık ders sayısı iki katına çıkarıldığı görülmektedir.

YURT İÇİ STAJ EĞİTİMİ

SEKA, sadece kendi işletmesi için nitelikli insan yetiştirmeyi hedeflememiş, aynı zamanda çeşitli Üniversite, Yüksek Okul ve Sanat Enstitüsü öğrencilerine işletmesinde staj imkânı da sunmuştur. Ülkenin değişik eğitim kurumlarından staj amacıyla SEKA'ya gelen öğrencilerin staj yaptıkları bölüm ve geldikleri eğitim kurumları şu şekildedir:

⁴⁶ SEKA Postası, 1 Ağustos 1964

⁴⁷ SEKA Postası 15 Kasım 1964

1962 YILINDA SEKA'YA YURT İÇİ STAJ EĞİTİMİ İÇİN GELEN ÖĞRENCİLERİN YER VE SAYILARI⁴⁸

Yıl	Üniversite Adı	Bölümü	Öğrenci Sayısı
1962	Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi	-	5
1962	İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi	-	1
1962	İzmit Sanat Enstitüsü	-	53
1962	Ankara Ortadoğu Teknik Üniversitesi	Kimya Mühendisliği	4
1962	İstanbul Amerikan Koleji	Kimya Bölümü	1
1962	İstanbul Yıldız Teknik Okulu	Elektrik bölümü	2
1962	İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okulu	Elektrik Bölümü	2
1962	İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okulu	Makine Bölümü	6

Tabloda görüldüğü gibi, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nden 5 öğrenci, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nden 1 öğrenci, İzmit Sanat Enstitüsü'nden 53 öğrenci, Ankara Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nden 4 Kimya Mühendisliği Öğrencisi, İstanbul Amerikan Koleji Kimya Bölümü'nden 1 öğrenci, İstanbul Yıldız Teknik Okulu Elektrik Bölümü'nden 2 öğrenci, İstanbul Teknik Üniversitesi, Teknik Okulu Elektrik Bölümü'nden 2 öğrenci, İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okul Elektrik Bölümü'nden 2, Makine Bölümünden 6 öğrenci, stajlarını yapmak üzere SEKA'ya kabul edilmişlerdir.⁴⁹ Staj yönetmeliği gereği günde 12 TL ile 15 TL ücret alan öğrenciler, SEKA İşletmesi'nin misafirhanesinde ağırlanmışlardır.⁵⁰ SEKA'da 1962 yılında yurt içi Staj eğitiminde en çok İzmit Sanat Enstitüsü'nden öğrenci eğitim görmüştür.

Stajlarını SEKA'da tamamlayan öğrenciler, SEKA Postası Gazetesi aracılığıyla stajları sırasında gördükleri yakın ilgi ve destekten dolayı teşekkür mektubu göndermişlerdir. Bunlardan biri olan, İstanbul Yıldız Teknik Okulundan Yalçın Halil Ölçer ve Nurettin Cerit'in mektubu şöyledir: *"Muhterem SEKA'lılar, 1962 yaz dönemi stajlarımızı fabrikalarınızda yapmış olduğumuzdan çok büyük memnunluk duymaktayız. Bizlere gerek mesleki ve gerekse manevi yönden göstermiş olduğunuz yakın alakayı meslek hayatımızın en kıymetli hatırası olarak saklayacağız. Kıymetli İdareci Sayın Genel Müdür Başkaya'nın şahsında bütün SEKA'lılara en derin hürmet ve sevgilerimizi sunarız. Bütün Stajyerler adına İstanbul Yıldız Teknik Okulundan Yalçın Halil Ölçer ve Nurettin Cerit."*⁵¹

YURTDIŞI EĞİTİMİ

SEKA, elemanlarının iş gücü performanslarını arttırmak ve iş deneyimlerini geliştirmek amacıyla yurt dışına öğrenci göndermeyi de ihmal etmemiştir. Gönderilecek öğrenciler, Lise Fen kolu mezunu, askerliğini yapmamış, 1940 doğumlu ve daha küçük yaşta bekâr adaylar arasından seçilirken, askerliklerini yapmış olanlar arasından ise, 1937 doğumlu ve daha küçük yaşta olanlar tercih edilmiştir.⁵² 1961 yılında işletme aracılığıyla yurtdışına gönderilecek on bir kişi

48 SEKA Postası, 1 Ağustos 1962

49 SEKA Postası, 1 Ağustos 1962

50 SEKA Postası, 1 Ağustos 1962

51 SEKA Postası, 15 Ekim 1962

52 SEKA Postası 1 Eylül 1961

sınav ile belirlenmiştir. Bu adaylar Matematik, Fizik, Kimya, Türkçe Kompozisyon ve Yabancı Dil (İngilizce ve Fransızca ve Almanca) derslerinden sınava tabi tutulmuştur. Bu sınav sonucunda yurtdışına gönderilen öğrencilerin gittikleri ülke ve sayıları şöyledir:

1961 YILINDA YURTDIŞINA GÖNDERİLEN ÖĞRENCİLERİN YER VE SAYILARI

Yıl	Bölüm	Ülke	Kişi Sayısı
1961	Selüloz Kimya Mühendisliği Yüksek Mühendisliği Bölümü	Almanya	2
1961	Selüloz Kimya Mühendisliği Yüksek Mühendisliği Bölümü	Amerika	1
1961	Kâğıt makinaları ve Fabrikasyonu Yüksek Mühendisi Bölümü	Almanya	2
1961	Kâğıt makinaları ve Fabrikasyonu Yüksek Mühendisi Bölümü	Amerika	2
1961	Kimya Yüksek Mühendisliği Bölümü	Almanya	1
1961	Endüstri Mühendisliği Bölümü	Amerika	1
1961	Makine Yüksek Mühendisliği Bölümü	Almanya	1
1961	Makine Yüksek Mühendisliği Bölümü	Amerika	1

Tabloda da görüldüğü gibi, Selüloz Kimya ve Teknolojisi Yüksek Mühendisliği bölümünden Almanya'ya 2, Amerika'ya 1 kişi gönderilmesine karar verilmiştir. Kâğıt Makinaları ve Fabrikasyonu Yüksek Mühendisi bölümünden Almanya'ya 2, Amerika'ya 2 kişi, Kimya Yüksek Mühendisliği bölümünden Almanya'ya 1, Endüstri Mühendisliği bölümünden Amerika'ya 1, Makine Yüksek Mühendisliği bölümünden (Selüloz ve Kâğıt makinaları için) Almanya'ya 1 ve Amerika'ya da 1 kişi gönderilmiştir.

SONUÇ

İzmit Sümerbank Selüloz ve Kâğıt Fabrikası'nın temeli 14 Ağustos 1934'te Başbakan İsmet İnönü tarafından atılmış, fabrikanın tesisi için kuruluş hazırlıkları, daha sonra fabrikanın müdürü olan Mehmet Ali Kâğıtçı tarafından yürütülmüştür. SEKA'nın kuruluşu ile birlikte burada çalışan işçilerin iş potansiyellerini arttırmak önemli bir hedef olarak benimsenmiştir. Eğitimli, kaliteli, pratik düşünebilen elemanlar yetiştirerek, iş potansiyelini arttırmak amacıyla fabrikada mesleki kurs biçiminde ilk eğitim 1 Temmuz 1938'de başlamıştır.

1941 yılına gelindiğinde daha sistemli bir yapıya dönüşen eğitim faaliyetleri hız kazanmış, hizmet içi eğitim adı ile Yardımcı İşçi Kursu, Namzet Çıracı Kursu, İkmal Salonu İşçi Kursu, Kalfa Kursu ve Usta Kursları da yeni eğitim müfredatına eklenmiştir. Nitelikli insan gücünün önemine inanan SEKA, eğitim faaliyetlerini daha düzenli yürütebilmek için 4 Eylül 1944 tarihinde *Selüloz Sanayi Müessesesi Çıracı Okulu* adıyla, bünyesinde yeni bir eğitim kurumu oluşturmuştur. Fabrikanın ihtiyacı olan teknisyen, usta, ustabaşı gibi vasıflı personel yetiştirmek amacıyla, ilkokul mezunları arasından sınavla öğrenci alınarak, burada bir program çerçevesin-

de eğitim verilmiştir. Her ne kadar okulun eğitim faaliyetlerine, 1951-1961 yılları arasında on yıl kadar ara verilmiş olsa da, okul, 1961 yılından itibaren aktif biçimde eğitim hizmetlerine devam etmiştir.

SEKA'nın önem verdiği eğitim faaliyetlerinden biride *Meslek Kursları*dır. Selülozluk odunların daha iyi işletilmesi, bu odunların daha isabetle seçimi ve gerekli muamelenin hızla yürütülmesi için vasıflı memurların yetiştirilmesi amacıyla 1957 Mayıs ayının ikinci yarısında bir haftalık bir kurs açılmış ve bu kursa 12 *Tesellüm Memuru* katılmıştır. Bu kursta sipariş protokolleri, şartnameler, mukavelenameler, tesellüm talimatında yazılı teknik ve hususi şartlar teorik ve uygulamalı olarak öğretilmiştir. Bunun yanında Türkiye Cumhuriyeti *Maarif Bakanlığı* ile işbirliği çerçevesinde, İzmit Erkek Sanat Enstitüsü, Akşam Tekniker Okuluna bağlı Kâğıtçılık Bölümü'nün açılmasına katkıda bulunmuş, bu bölüm için yıllık 50.000 liralık yardım ile birlikte, gerekli malzeme ve öğretici eleman desteği de vermiştir. Maarif Vekâleti ve SEKA'nin birlikte organize ettiği ve yönettiği Akşam Tekniker Okulu haricinde SEKA İşletmesi bünyesinde Mesleki Yetiştirme kurslarına bağlı olarak *Bilgi İşçi Kursları* da düzenlenmiştir. On ay süren Bilgi İşçi Kursu'na SEKA işçileri tarafından yoğun ilgi gösterilmiş olup, ilk kursa 116 kişi katılmış, bu ilgi her yıl artarak devam etmiştir.

SEKA mesleki eğitim kurslarıyla birlikte çalışanlarına yabancı dil eğitimi imkânı da sunmuştur. Bu amaçla 7 Ocak 1958 tarihinden itibaren SEKA'da İngilizce kursları açılmış, açılan dil kurslarına oldukça fazla ilgi gösterilerek daha ilk günde 100 işçi kayıt yaptırmıştır. Bu yoğun ilgi sonucunda yabancı dil eğitimi kurslarında, düşük seviyede İngilizce bilenler ile hiç İngilizce bilmeyenler olmak üzere iki kur sistemi uygulanmıştır. Artan talep ve ilgi sonucu İngilizce kursları yanında Almanca kursları da açılmıştır.

SEKA yukarıda bahsedilen eğitim faaliyetlerinin yanı sıra yurt içi ve yurtdışı staj eğitimini de ihmal etmemiştir. Ülkenin çeşitli Üniversite, Yüksek Okul ve Sanat Enstitüsü öğrencilerine kendi işletmesinin ilgili kısımlarında staj imkânı sunmuş ve onları SEKA misafirhanesinde ağırlamıştır. Diğer taraftan elemanlarının iş gücü performanslarını arttırmak ve iş deneyimlerini geliştirmek amacıyla yurt dışına da öğrenci göndermiştir. Bu amaçla 1961 yılında Almanya ve Amerika Birleşik Devletlerine, personelinden on bir kişi göndermiştir.